

Tūrisma attīstība Tukuma rajonā

Tukuma rajona tūrisma vēsture

Latvijai ar tās nepārbīvēto dzīves telpu, mēreno klimatu, bagāto dabas un izdevīgo ģeogrāfisko stāvokli, bagāto kultūrvēsturisko mantojumu, kūrortu tradīcijām, ir visas iespējas, lai tā kļūtu par pievilcīgu tūrisma zemi. Tūrisma nozare kā atsevišķa sfēra Latvijas tautsaimniecībā ir samērā jauna.

Pirmie svarīgie tūrisma pasākumi datējami ar Kurzemes hercogistes pastāvēšanas laiku. Kā atpūtas tūrisma spilgtākais piemērs minams fakts, ka Kurzemes hercoga galms labprāt devās no Jelgavas atpūsties uz Tukuma pusē esošo Valguma ezeru, kur hercogs varēja nodoties medībām meža zvēriem bagātajos mežos. Te hercogs esot pat uzcēlis medību pili, kur apmesties atpūtas laikā un kur audzēti gan fazāni to vēlākai medišanai, gan atradusies medību suņu audzētava. Par spilgtāko darījumu tūrisma piemēru uzskatāms fakts būtu hercoga uzdotās Kurzemes baznīcu vizitācijas process, t.i., viena – divu gadu laikā hercoga nozīmētām personām bija jāapmeklē vairākkārtīgi Kurzeme un jāfiksē baznīcu stāvoklis.

Arī cariskās Krievijas laikā Tukuma puses dabas vērtības ir novērtētas. Tā ne viena vien teika stāsta par to, kā cariene Elizabete mīlējusi apmeklēt Rīgas jūras līča pludmali Pliņciemā. Par šiem apmeklējumiem tautā tiek stāstīti joprojām pikanti stāstiņi, bet kādai liepai (dižkoks) dots pat Katrīnas vārds. No Ķemeru kūrorta netālajos zvejniekciematos ar laiku vien bagātākie rīdzinieki arī devušies baudīt saules un jūras glāstus.

Analizējot tūrisma attīstības vēsturi Tukuma rajonā, noteikti pieminams ir Matkules pagasts, kurā atrodas mājas „Buses”. Šī lauku sēta ir ievērojama ar to, ka 1911.gadā te tika izveidota pirmā tūristu apmetne Latvijā. „Buses” ir dzīvojamā māja, kas saglabājusies no 1897.gada. Šeit zem viena jumta atrodama gan dzīvojamā māja, gan stallis, kūts un šķūnis ar riju un vēlākos gados celtu graudu kalti. Busenbergu dzimta šajā vietā dzīvo kopš 1767.gada. Te arī dzimis viens no pirmajiem tūrisma veicinātājiem Latvijā – Jānis Busenbergs. Viņš ir vācis materiālus par novada senatni un rakstījis par to arī preses izdevumos.

Tūrisma attīstību Tukumā un apkārtnē viennozīmīgi veicināja arī dzelzceļa līnijas Rīga – Tukums atklāšana 1877.gadā un tās pagarināšana līdz Ventspilij 20.gadsimta sākumā. To varēja izmantot gan vietējie zemnieki un rūpnieki tirdzniecības nolūkos (vedot precī tirtot uz Jūrmalu un Rīgu), gan inteliģence ceļošanas nolūkos. Protams, dzelzceļš veicināja lielāku Rīgas iedzīvotāju došanos ārpus Rīgas.

Palielinoties ceļotāju skaitam, radās pirmās iebrauktuves un viesnīcas. Tukumā. Parasti tās nebija pārāk lielas. No tālākām vietām atbraukušu laucinieku iecienītākas naktsmītnes bija t.s. iebrauktuves jeb, kā Tukumā tās sauca, - iebrauktavas, kas atradās pietiekami tuvu toreizējam Tirgus laukumam (tagad Brīvības laukums) un kur varēja ērti un droši novietot arī pajūgu ar precēm. Turpat iebrauktavās kā parasti bija arī krogi. Līdzīgi bija arī Kandavā.

Tukuma rajona tūrisma vēstures attīstība ir līdzvērtīga tūrisma attīstībai valstī kopumā. Latvijas brīvvalsts laikā 20.gadsimta 20.-30.gados valdības mērķis bija veicināt vietējā tūrisma attīstību ar saukli „Apeļo dzimto zemi!”. Tas veicināja tūrisma plūsmu valsts iekšienē. Toreiz tika izdoti vairāki ceļveži, kas aicināja apeļot Latviju un Kurzemi, tai skaitā arī toreizējo Tukuma apriņķi un Kandavas pusi Talsu apriņķī.

Taču diemžēl Otrais pasaules karš šo attīstību pārtrauca un, Latvijai nonākot Padomju Savienības sastāvā, tūrisma attīstība Tukuma rajonā tika pārtraukta, jo Tukums tika izveidots par padomju armijas militāru nometni (Tukuma pievārtē tika izveidots nozīmīgs padomju armijas lidlauks un Tukuma pilsēta bija „tūristiem slēgto” vietu sarakstā). Līdzīgā

situācijā atradās arī piejūras ciemati jau no Ragaciema līdz pat Kolkai. Teritorijā, sākot no Mērsraga, varēja iebraukt tikai ar speciālām caurlaidēm, jo tā bija pierobežas zona, kur atradās Padomju Savienības robežsardzes punkti. Lai arī jūrmalas zvejnieku ciematiņi bija populāri Krievijas atpūtnieku vidū, šis faktors bremsēja tūrisma attīstību Ziemeļkurzemē un aizkavēja tūristu plūsmu uz šo reģionu.

Tāpat kā visā Latvijā, arī Tukuma apkārtnē pēc neatkarības atjaunošanas tūrismā iestājās apstikuma periods, un tika 1990.-to gadu vidū situācija atkal uzlabojās, un pamazām sākās augšupeja un līdz ar to arī tūrisma attīstība.

Tūrisms ir ļoti pozitīva tendence, jo tā sekmē katra reģiona attīstību un stimulē tā sakopšanu, lai tas liktos pievilcīgāks gan vietējiem tūristiem, gan ārzemju viesiem. Tūrisma attīstību Tukuma rajonā veicināja Tūrisma informācijas centra (TIC) izveide un darbība. TICā varēja iegūt informāciju gan ceļotāji par atpūtas un tūrisma iespējām, gan uzņēmēji par tūrisma biznesa veidošanu un iespējām.

Tukums bieži tiek dēvēts par „Vārtiem uz Kurzemi”, un šim faktam ir arī zināmas priekšrocības. Tukuma rajonam ir izdevīgs ģeogrāfiskais izvietojums, jo visi ceļi, kas ved uz Kurzemi, ved caur kādu Tukuma rajona daļu. Ceļš uz abām Kurzemes ostas pilsētām – no Rīgas uz Ventspili un Liepāju ved cauri Tukuma rajonam. Tas arī radījis pamatu tam, ka gandrīz visi ekskursiju maršruti uz Kurzemi ietver sevī arī kādu Tukuma rajona apmeklējumu – pa ceļam uz Ventspili apskatīt Tukumu un tā apkārtnes pilis, uz Liepāju – iebraukt Jaunpilī, uz Kolku dodoties – apskatīt piekrastes zvejniekciemus un unikālo dabu Ķemeru nacionālajā parkā un Engures ezera dabas parkā.

Tukuma rajona tūrisma infrastruktūras raksturojums

Apskates vietu vērtēšanai piemērojama tā saucamā „4 A” vērtēšanas sistēma – *Attractions, Amenities, Access* un *Ancillary services*. Tā dod pilnīgu priekšstatu par tūrisma objektiem, situāciju tūrismā attiecīgajā brīdī un par attīstības iespējām nākotnē.

Attractions – tūristu intereses piesaistes objekti. Vērtējot kādu reģionu kā tūristu galamērķi, atrakcijas, tūrisma objekti, interesantas vietas, tūrisma resursi un produkts kopumā ir šī galamērķa sirds, kas liek tūristiem turp braukt un arī atgriezties.

Populārākie apskates objekti 2002.-2003.gadā

Apskates objekti	Apmeklētāju skaits	
	2002	2003
Atpūtas bāze Zviedru cepure	98 000	70 117
Jaunmoku pils	30 000	30 000
Jaunpils	13 803	19 969
Šlokenbekas muiža	7191	14 356
Galerija Durvis	10 788	11 907
Durbes pils	11 335	10 706
Rideļu dzirnavas	3500	10 000
Pils tornis	4530	5808
Kurzemes cietokšņa muzejs	2900	4020
Tukuma muzeja izstāžu zāle	3084	3854
Pastariņa muzejs	3240	3397
Lapmežciema muzejs	1808	1066

Vairākus gadus pēc kārtas populārāko apskates objektu saraksts nemainās. Atsevišķos objektos apmeklētāju skaits, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir zemāks galvenokārt objektīvu apstākļu dēļ, piemēram, daļēji slēgts apskatei vai lietaina tūrisma sezonas lielākā daļa utt.

Tūrisma informācijas centra pārstāvji uzskata, ka tūrisma resursiem, ja tie tiek skatīti katrs atsevišķi, neietverot papildus kultūras un izklaides iespējas, nav vērtības un attīstības perspektīvas, jo tas, ko tūristi meklē un par ko ir gatavi izdot naudu, ir aktivitātes, darbība, izklaide, aktīva atpūta, papildinot to ar kultūrvēsturisku vērtību iepazīšanu un baudīšanu. Ņemot vērā, ka tūristi Latvijā ir sākuši ceļot individuāli, ir jācenšas piedāvāt tieši daudzveidīgus tūrisma pakalpojumus, kas ietvertu gan izziņas iespējas, gan atpūtu.

Tukuma rajons kā tūristu galamērķis ir diezgan pateicīgs, jo tas neatrodas tālu no Rīgas – galvenās tūristu apmešanās vietas, taču ir virzieni šajā rajonā, kas īpaši piesaista tūristu interesi, un kopumā varam izcelt sešus tādus virzienus, ko dažādu interešu tūristi apmeklē biežāk. Tie ir:

- Tukuma pilsēta un tās apkārtnē,
- Jaunpils,
- Ziemeļkurzeme, ietverot Zenteni, Dzirciemu, Brizuli, Rideļus;
- Zante, Lestene, Džūkste;
- Jūrmala un zvejnieku ciemati;
- Kandava un Abavas senleja.

Tukuma pilsēta un tās apkārtnē ir centrālais virziens, kurp tūristi dodas vispirms, un šeit parasti sākas Tukuma rajona apceļošana. Tukums īpaši izceļas ar vairākām muižām un pilīm gan pašā pilsētā, gan tuvākajā apkaimē, kas ir restaurētas un tiek uzturētas labā stāvoklī. Tās ir Durbes pils, Jaunmoku pils un Šlokenbekas nocietinātā muiža. Kopā tās veido arī tūrisma maršrutu “Tukuma apkārtnes pilis”, kas 2002.gadā ieguva diplomu kā viens no labākajiem tūrisma maršrutiem Latvijā. Šīs muižas un pilis ir atvērtas tūristiem un piedāvā plašu pakalpojumu klāstu – naktsmītnes, ekskursijas, ēdināšanas pakalpojumus, dažādas citas aktivitātes, un papildus tam telpas ir izīrējamas privātiem pasākumiem – svinībām, banketiem, semināriem, utt.

Paralēli aktīvai atpūtai tūristu pieplūdums Tukuma pievārtes slēpošanas trasēs palielina noslogojumu arī viesu namiem un viesnīcām, kā arī ēdināšanas uzņēmumiem. Aktīvas atpūtas cienītājiem Tukuma pievārtē tiek piedāvātas arī zirgu izjādes, kā arī ugunsкура un telšu vietas pilnīgai atpūtai.

Piejūras zvejnieku ciematiņi Tukuma rajonā pievilina tūristus pavisam citu iemeslu dēļ nekā visi pārējie pieminētie virzieni. Šeit galvenā atrakcija vairs nav objekti vai kultūrvēsturiskās vērtības, bet galvenais tūrisma resurss ir tieši jūra, un cilvēki dodas šurp ar mērķi atpūsties. Jūras piekraste Tukuma rajonā stiepjas 50 km garumā. Karstākajās vasaras dienās liekas šķiet, ka visi ceļi ved tikai uz klusajiem un savdabīgajiem zvejnieku ciematiem, kuru savdabība ir arī tāda, ka šeit vienkāršās zvejnieku mājiņas mijās ar greznām vasarnīcām.

Padomju laikā jūrmala bija īpaši populāra, un šurp brauca atpūsties ļoti daudz atpūtnieku no Krievijas. Vasaras sezonā vietējo iedzīvotāju galvenais ienākumu avots bija istabiņu izīrēšana tūristiem savā mājā. Diemžēl šobrīd šī tendence ir mazāk vērojama, jo iedzīvotāju dzīves un ienākumu līmenis ir pārāk zems un Eiropas standarti pārāk augsti, lai vienkāršie cilvēki varētu savas mājas modernizēt atbilstoši tūristu prasībām.

Šim tūrisma reģionam pozitīvs faktors ir tas, ka tas ir viegli pieejams, uz šejieni ved Jūrmalas šoseja, un tālāk arī Talsu šoseja ir asfaltēta un pieņemamā stāvoklī, tādējādi viesiem nesagādā neērtības šeit nokļūt, jo arī sabiedriskā transporta tīkls ir diezgan labs un

kvalitatīvs. Taču tūrisma infrastruktūra vēl diemžēl neatbilst piejūras kūrorta prasībām, jo šeit pludmalē nav ne ģērbtuvju, ne labierīcību, kas klientiem bieži vien sagādā neērtības. Tāpat arī kvalitatīvu naktsmītņu un ēdināšanas uzņēmumu ir ļoti maz.

Piejūras reģionā tūrisma sezona ir ļoti īsa, jo tā ir pilnībā atkarīga no laika apstākļiem. Diemžēl karstais periods Latvijā ir tikai no jūnija līdz augustam, un ir grūti iedomāties, ka šeit tūrisma sezonu varētu pagarināt, jo pārējos gadalaikos pie jūras ir vējains un auksts, un šeit arī nav pietiekams izklaides iespēju piedāvājums.

Atsevišķs tūrisma produkts ir bijušās Jaunpils muižas centrs, kas Tukuma rajona tūrisma ceļvežos tiek reklamēts ar nosaukumu "Viduslaiku elpa Jaunpilī". Centrālais tūrisma objekts tajā ir Jaunpils pils, kuru no trim pusēm ieskauj dzirnavu dīķis, un netālu atrodošā baznīca un ūdensdzirnavas. Jaunpils pilī esošais muzejs piedāvā ekskursijas pa Jaunpili un pils telpām, organizē izklaides pasākumus viduslaiku stilā tūristu grupām "Viduslaiku mielasts", jaunlaulātajiem - "Viduslaiku kāzas", skolēniem - spēli "Vai Jaunpils pilī vēl dzīvo velns?".

Mazliet negatīvs faktors ir attālums līdz Tukumam, jo tādējādi ir grūti to ietvert Tukuma pilsētas apskatē un jau iepriekš minētajā maršrutā "Tukuma apkārtnes pils". Taču Jaunpils kopumā ir iecienīta atrakcija, un tā atrodas pusceļā no Rīgas uz Liepāju, tādēļ Lejaskurzemes ekskursijās Jaunpils parasti tiek ietverta, jo šeit tiek piedāvāta lieliska iespēja atdzīvināt viduslaiku gaisotni, piedalīties ekskursijā, ko vada viduslaiku mūks – gids, kā arī tiek piedāvāta iespēja šeit nosvinēt viduslaiku svētkus ar visiem tam laikam raksturīgajiem rituāliem.

Taču runājot par Jaunpils pagastu kopumā, jāatzīst, ka Jaunpils centrs ar pils atrakcijām ir gandrīz vienīgais piesaistes objekts, un arī tūrisma infrastruktūras elements, kas varētu piesaistīt klientus uz ilgāku laiku un noturēt šeit kaut uz dažām dienām, taču šķiet, ka ilgāk šeit nav ko darīt, jo arī privātie uzņēmēji ar tūrisma biznesu nenodarbojas, netiek piedāvātas nekādas aktīvās atpūtas iespējas, vai iespēja atpūsties nedēļas nogalē pie dabas, izņemot dažas pirtis. Bez tam Jaunpils atrodas salīdzinoši tālu no pārējām pilsētām, ko varētu saukt par Tukuma rajona tūrisma centriem. Visi šie faktori kopumā lielā mērā bremzē tūristu skaita pieaugumu šajā reģionā, un Jaunpilī pārsvarā iegriežas caurbraucot.

Kandava ir viena no romantiskākajām pilsētiņām visā Kurzemē. Šī nelielā pilsētiņa ir skaista un sakopta, daudzas ēkas ir restaurētas un apkārtne ir savesta kārtībā. Taču šeit nav īpaši aktīva sabiedriskā dzīve, vismaz ne tādā līmenī, lai piesaistītu viesus arī no citām pilsētām, neskaitot dažus grandiozus pasākumus dažas reizes gadā, kas pārsvarā ir saistīti ar dažādām sporta spēlēm, piemēram, katru gadu šeit notiek policijas svētki, kā arī bieži tiek rīkoti dažādi sporta pasākumi, jo Kandavā ir liels stadions.

Kandava atrodas ģeogrāfiski ļoti izdevīgā vietā – pie Tukuma–Talsu šosejas, tādējādi ceļotāji, kas dodas no Tukuma uz Talsiem, vienmēr var ērti caurbraucot iegriezties arī šajā mazpilsētā. Te atrodas diezgan ievērojams kultūrvēsturiskais mantojums, tikai tas vēl nav pietiekami pazīstams, un arī pašreiz netiek reklamēts. Savukārt Kandavas tuvākā apkārtnē var atrast vairāk aktivitāšu vietu, kur var atpūsties nedēļas nogalē, gan naktsmītnes, ēdināšanas pakalpojumus, telšu un piknika vietas, velo nomu, u.c.

Kandavas novadā atrodas arī vairākas muižu ēkas, kas varētu kļūt par labu potenciālo tūristu piesaistes objektu, ja nākotnē tās tiktu pietiekami restaurētas un tiktu piedāvāti arī dažādi pakalpojumi un atrakcijas tūristiem. Diemžēl vairākums muižu visā rajona teritorijā atrodas neizdevīgā vietā, nomaļus no lielākajiem ceļiem, vai uz tām ved neasfaltēts ceļš, kas uzskatāms par šķērsli, īpaši eiropieša acīs. Taču daudzas no muižām arī ir nepiemērojamas tūrismam, jo atrodas sliktā stāvoklī un tām nepieciešama restaurācija vai vismaz konservācija. Apkārtnē ir zema tūrisma infrastruktūra, kas kopumā neļauj iekļaut ne tikai konkrēto kultūrvēsturisko objektu, bet visu teritoriju tūrisma aprīvē. Šī iemesla dēļ ir grūti pasniegt šīs apdzīvotās vietas kā gatavu tūrisma produktu, jo ir ļoti jāpiestrādā, lai

objektu vēsturisko nozīmi pamanītu arī citi. Līdzīgus secinājumus var izdarīt arī par kulta celtnēm, kas parasti tūrisma literatūrā tiek minēti kā tūrisma objekti. Šīs vietas un objekti ir ļoti vienkārši un salīdzinājumā ar slavenām kulta celtnēm Eiropā arī necili, tādēļ tie negūst tūristu atsaucību.

Taču Kandavas pusē labi panākumi ir panākumi ir dabas un aktīvā tūrisma piekritējiem, īpaši Matkules un Sabiles apkaimē, kas jau ir robeža starp Tukuma un Talsu rajoniem. Šis reģions pēdējā laikā ir kļuvis diezgan iecienīts tūristu vidū, un ļoti pozitīva tendence šeit ir tā, ka tūristi šeit var atrast nodarbošanos gan vasaras sezonā, gan ziemā, jo šeit atrodas „Zviedru cepure”, kas ir ļoti populāra slēpošanas vieta ziemā, un patīkama atpūtas vieta ar rodeļiem vasarā.

Tukuma rajona dienvidrietumos atrodas Zante, Lestene, Džūkste. Šis apvidus izdalīts kā atsevišķu tūristu intereses sektors, taču, diemžēl te ir ļoti maz tādu vietu un objektu, kas varētu interesēt lielu tūristu skaitu. Augstāk minētās vietas atrodas arī ļoti tālu viena no otras – īpaši nomaļus atrodas Zante, bet Lestene un Džūkste ir netālu no Jaunpils. Šajā apvidū ir ļoti zems infrastruktūras līmenis, un līdz ar to šaurš pakalpojumu klāsts, ko varētu piedāvāt šajā apvidū. No vēsturiskā viedokļa vienīgā apskates vieta, kas ir interesanta un apskates vērtā ir Kurzemes cietokšņa muzejs, kas atrodas Zantē. Taču šeit baudāmās atrakcijas ir maksimums uz dažām stundām, bet pēc tam šajā apvidū citu atrakciju nav, un arī tūrisma infrastruktūras šeit praktiski nav, jo netiek piedāvāti nedz ēdināšanas pakalpojumi, nedz naktsmītnes, un tuvākā vieta, kur to varētu izdarīt ir Saldus vai arī Jaunpils. Lielākā daļa ceļu ir neasfaltēti, un šī un pārējo nosaukto iemeslu dēļ šis reģions pašlaik izskatās tūristiem nepievilcīgs. Arī nākotnes attīstību ir ļoti grūti prognozēt, jo šis apvidus neizceļas ar vēsturiskām vietām, senām pilīm vai muižām, tādēļ vienīgā iespēja paplašināt tūrisma resursu piedāvājumu un kvalitāti būtu uzsākt privātu uzņēmējdarbību, piedāvājot tūristiem atpūtas iespējas. Protams, arī piekļūšanas iespējas būtu jāuzlabo, jo grantēto ceļu kvalitāte lauku rajonos visā Latvijā ir neatbilstoša tūristu prasībām.

Tukuma rajona ziemeļu daļa – Zentene, Dzirciems, Brizule, Rideļi varētu būt ļoti perspektīvs tūrisma attīstībai nākotnē divu iemeslu dēļ: tas atrodas tuvu Tukuma pilsētai, un tas atrodas tuvu jūrmalas ciemiem. Šo iemeslu dēļ tas ir arī ļoti iecienīts atpūtnieku un aktīvas atpūtas cienītāju vidū, jo šeit ir skaista ainava, ieskaitot Kaives senču ozolu, kas ir resnākais ozols Baltijā (10 m apkārtmērs). Brizules muižu ir nopirkusi Eiropas organizācija, un pašlaik tiek lemts, vai šeit ierīkot jauniešu nometni vai arī konferenču telpas organizācijas locekļiem. Jebkurā gadījumā tas saistās ar muižas restaurāciju un viesu skaita palielināšanos šajā apvidū, kas, savukārt, dod iespēju arī vietējiem uzņēmējiem, kas piedāvā pakalpojumus tūristiem, attīstīt savu biznesu. Taču liels trūkums ir neasfaltētie ceļi, kuru kvalitāte ir samērā zema, un sausā laikā ceļi ir ļoti putekļaini, kas gan auto, gan riteņbraucējiem sagādā neērtības. Arī infrastruktūras līmenis kopumā ir ļoti zems – pirmkārt, ceļu kvalitāte ir neatbilstoša, otrkārt naktsmītņu un ēdināšanas uzņēmumu skaits ir neliels, un sabiedriskās vai kultūras dzīves šeit praktiski vispār nav. Taču ir vietas, kur īpaši vasaras sezonā var atpūsties pie dabas, kā arī apskatīt dažas ievēribas cienīgas vietas, lai arī pašlaik tās vēl nav iekarojušas cilvēku uzmanību un netiek īpaši popularizētas, piemēram, piemiņas vieta Brizulē, kur 1925. gadā autokatastrofā bojā gājis pirmais Latvijas Republikas ārlietu ministrs Z. A. Meierovics, vai Pastariņa muzejs Dzirciemā, kur tiek realizēta šobrīd Latvijā viena no populārākajām muzeju programmām “Maizes cepšana”, vai klasicisma stilā celtā Zentenes muižas pils. Pašlaik pils gan nav izveidota par atpūtas vai apskates objektu, un netiek piedāvāti nekādi papildus pakalpojumi, taču šī ir laba vieta bērnu nometnēm, un arī pašlaik tiek piedāvātas naktsmītnes. Taču servisa līmenis ir ļoti zems. Ir nepieciešami cilvēki, kas uzņemtos iniciatīvu šeit organizēt pasākumus grupām, jo telpas šeit būtu piemērotas.

Jāsecina, ka kultūrvēsturisko vērtību mantojums šajā apvidū ir diezgan niecīgs, un tas, kas varētu tikt piedāvāts, neizceļas ar kaut ko unikālu vai neredzētu. Taču šajā Tukuma rajona

daļā tukumnieki ir iecienījuši atpūsties, jo tādas iespējas tiek piedāvātas. Populārākās vietas ir atpūtas bāze pie Mucenieku ezera un Rideļu dzirnavu atpūtas komplekss. Mucenieku ezers ir gan iecienīta atpūtas, gan makšķerēšanas vieta. Laivu bāzē tiek piedāvāts gan telšu un piknika vietas, sporta laukums, ūdensvelosipēds, ūdensslēpošana, kā arī laivu noma. Ļoti daudzi pilsētnieki, kā arī vietējie izvēlas šo vietu mierīgai nedēļas nogalei svaigā gaisā.

Pie *amenities* faktoriem pieder viesmīlības uzņēmumi, kas piedāvā nakšņošanas, ēdināšanas pakalpojumus, izklaides iespējas un citus pakalpojumus tūristu ērtībai.

Tūrisma pakalpojumu sniedzēju skaits Tukuma rajonā 2001.-2003.gadā

<i>Uzņēmumi</i>	<i>2001</i>	<i>2002</i>	<i>2003</i>
Naktsmītnes (skaits/gultas vietu skaits)			
Viesnīcas	10 / 297	10 / 260	9 / 321
Viesnu nami	13 / 124	16 / 156	19 / 228
Lauku mājas	7 / 34	10 / 54	10 / 47
Jauniešu tipa viesnīcas	9 / 316	11 / 449	9 / 420
Kempingi	4 / 550	4 / 550	5 / 616
KOPĀ	43 / 1321	51 / 1469	52 / 1632
Aktivitātes (uzņēmumu skaits)			
Pirtis ar banketu zāli	22	26	29
Muzeji, izstāžu zāles	18	20	20
Velo nomas	2	2	3
Laivu nomas	8	7	7
Zirgu izjādes	6	6	6

Tukuma rajonā tiek piedāvātas dažādas naktsmītnes ar dažādu servisa līmeni, taču gandrīz visas no tām piedāvā tikai viduvēju servisa un papildus pakalpojumu līmeni. Tukuma pilsētai un tās apkārtnē ir raksturīgi nelieli viesu nami, kas atrodas gan pilsētas centrā, gan ārpus tās – vairāk pie dabas. Tā kā Tukums neatrodas pārāk tālu no Rīgas, šos viesu namus vasaras sezonā ir iecienījuši arī ārzemju tūristi. Lielākajai daļai viesu namu ir arī pirtis, jo tās ir diezgan raksturīgas latviešiem kopumā. Šī iemesla dēļ pirtis ir populāras visu gadu, un vietējie cilvēki tās bieži izmanto saviem privātajiem pasākumiem.

Lauku rajonos, savukārt, naktsmītnes bieži vien tiek piedāvātas lauku mājās. Ārpus pilsētas šīs ir tipiskās naktsmītnes visā valstī kopumā. Apmešanās lauku mājās ir savdabīga arī ar to, ka bieži vien viesiem ir iespējams ielūkoties lauku dzīvē, saimniecībā, piedalīties laku darbos, un ģimenēm no pilsētām šī iespēja ļoti patīk. Gar Rīgas jūras līča malu pludmales ciematos vispopulārākās apmešanās vietas ir kempingi. Tāpat tiek piedāvātas arī brīvdienu mājas, ko var izīrēt uz nedēļu vai mēnesi.

Ēdināšanas uzņēmumi pārsvarā ir koncentrēti Tukuma pilsētā, pie Rīgas–Ventspils šosejas, un piejūras zvejnieku ciematos. Nelielos lauku ciematiņos labākajā gadījumā parasti ir tikai kāda kafējnīca vai krodziņš. Pārsvarā ēdināšanas uzņēmumi piedāvā standarta ēdienkarti, ir tikai reti izņēmumi, kad kāds ēdināšanas uzņēmums piedāvātu kaut ko īpašu un neparastu. Speciāls piedāvājums ir tikai Jaunpils pilī, kur viesiem tiek piedāvātas vakariņas viduslaiku gaumē, taču pārsvarā tiek pasniegti zivju ēdieni. Diemžēl nav Tukuma rajonā tādu kafējnīcu vai restorānu, kas piedāvātu latviešu tradicionālo virtuvi ikdienā, nepasūtot to iepriekš. Taču jāatzīmē, ka ēdienu kvalitāte kopumā ir laba, un cenas ir zemākas nekā Rīgā – šo varētu atzīmēt kā pozitīvu tendenci tūristu uztverē.

Tukuma rajonam ļoti labvēlīgs ir *access* – pieejamības faktors, jo rajons atrodas Latvijas rietumu daļā 50 km no galvaspilsētas. Tādējādi var secināt, ka atrašanās vieta ir izdevīga, jo tas nav pārāk tālu, un tur var viegli nokļūt ar vilcienu vai ar autobusu, jo caur Tukumu iet arī citi Kurzemes autobusi, bez tam Kurzemes galvenās šosejas krustojas pie Tukuma.

Diemžēl jāatzīst, ka lauku ceļi ir ļoti sliktā stāvoklī, un eiropietim mūsu lauku ceļu stāvoklis nav pieņemams. Lauku ceļi, kas savieno nelielus lauku ciematņus parasti ir neasfaltēti, un ceļu kvalitāte ir ļoti zema. Arī sabiedriskā transporta nodrošinājums ir neliels – parasti tikai pāris reizes dienā kursē kāds autobuss. Protams, ka tas neveicina tūristu viesošanos un pārvietošanos pa šiem rajoniem.

Viens no problēmas risinājumiem varētu būt autonoma, ko Tukumā piedāvā vairākas autonomas kompānijas, taču tas izmaksā dārgi, un ņemot vērā, ka pārsvarā tūristi meklē lētāko atvaļinājuma pavadīšanas veidu, šis nav īstais risinājums tūristu vajadzību apmierināšanai.

Tūrisma atbalstošās struktūras jeb *ancillary services* faktors ir ļoti nozīmīgs Tukuma rajona tūrisma. Tā kā Tukuma rajons robežojas ar vēl sešiem rajoniem – Talsu, Kuldīgas, Saldus, Dobeles, Jelgavas, Rīgas rajonu un vēl ar Jūrmalas pilsētu piekrastē, tad Tukuma rajona attīstība, un īpaši tūrisma attīstība lielā mērā ir atkarīga arī no apkārtējo reģionu attīstības līmeņa, sadarbības un savstarpējas ieinteresētības starp rajonu padomēm. Tukuma rajona padome ar tūrisma saistītos jautājumos plašākā mērogā sadarbojas ar Rīgas reģiona padomi un Kurzemes reģiona padomi. Sadarbībā ar šiem reģioniem tiek iespiesti kopēji ceļveži un maršrutu brošūras, Tukuma rajons tiek pārstāvēts dažādās izstādēs un tūrisma pasākumos. Bez tam visā Kurzemē tiek veidots vienots tūrisma informācijas centru tīkls, kas veicina savstarpēju informācijas apmaiņu par atpūtas un izklaides iespējām gan Kurzemē un Latvijā.

Taču neskatoties uz to, ka Tukuma rajona padome ir ieinteresēta tūrisma attīstīšanā, tā tiek finansēta no valsts budžeta un līdzekļu sadalījums tūrisma industrijai ir ļoti minimāls.

Kopumā, vērtējot tūrisma Tukuma rajonā, notiek virzība un attīstība. Vērojamas ir pozitīvas tendences saistībā gan ar Tūrisma informācijas centra darbību, gan individuālajiem uzņēmumiem, kas arvien vairāk sāk domāt par pakalpojumu sniegšanu tūristiem. Pozitīvs ir fakts, ka salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem pieaug viesu namu skaits rajona lauku teritorijā.

Baiba Girne
2004.gads